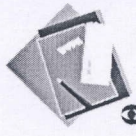

สภกรณ์ : ตัวแบบธุรกิจที่สร้างโลกใต้ตึกกว่า

บทความพิเศษ

๑ จุฬาทิพย์ ภัทราวาท

การปรับตัวของสภกรณ์ในช่วงเวลา
กว่า 100 ปี จากศตวรรษที่ 19 มาจนถึง
ศตวรรษที่ 21 นั้นสภกรณ์ย่อมต้องเผชิญ
หน้ากับปัจจัยสภาพแวดล้อมต่างๆ อย่าง
หลีกเลี่ยงไม่ได้ มีคนกล่าวว่า ช่วงเวลาที่
ตกต่ำของสภกรณ์ได้ผ่านพ้นไปแล้ว ต่อ
ไปนี้สภกรณ์จะผงาดขึ้นมาเป็นตัวแบบ
ธุรกิจที่คนในสังคมยอมรับมากที่สุดและ
ขยายตัวมากที่สุด อีกทั้งจะเป็นแกนนำ
ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่ง
แวดล้อม ซึ่งบทความนี้จะได้เชื่อมโยงให้
ทราบถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- นวัตกรรมความคิดที่งดงามข้าม
ศตวรรษ

ในช่วงเวลาศตวรรษที่ 19 ที่โรเบิร์ต
โอเวนผู้ซึ่งได้รับการขนานนามให้เป็นบิดา
แห่งสภกรณ์โลกได้จุดประกายความคิด
เรื่องสภกรณ์ขึ้นมานั้นมีฐานคิดมาจากการ
ที่เขาเชื่อว่า “คนจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับปัจจัย
สภาพแวดล้อม” และ “ถ้าไรเป็นเหตุปัจจัย
ที่ทำให้เกิดความเลื่อมล้ำ” ดังนั้น เขาจึง
ได้ใช้ความพยายามกว่า 50 ปี ในช่วงชีวิต
ของเขาในการสร้างสรรค์ตัวแบบธุรกิจที่
จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และแม้
ว่าความพยายามของเขาจะไม่ประสบความสำเร็จ
อย่างที่ตั้งใจ แต่กลุ่มผู้นารอบเดล
ที่ได้นำเอาแนวคิดของเขาไปผสมผสาน
กับแนวคิดการจัดตั้งร้านจำหน่ายสินค้าของ
นายแพทย์วิลเลียม คิง ด้วยการจัดทำเป็น
โครงการของรชชเดล หรือรู้จักกันในนาม
ของ “Law the first” โดยโครงการดัง
กล่าวจะเริ่มต้นด้วยการจัดตั้งร้านจำหน่าย
สินค้าจำเป็นในการอุปโภคบริโภคก่อน จาก
นั้นจึงจะดำเนินการจัดสร้างที่อยู่อาศัยให้
แก่สมาชิกจัดที่ดินทำกินการเกษตรโรงงาน
อุตสาหกรรม และการจัดระบบการผลิต
การแจกจ่าย การบริโภคในรูปแบบนิคม
สภกรณ์ และหลังจากเห็นชอบในแผน
การดังกล่าว กลุ่มผู้นารอบเดลได้ใช้เวลา
ถึง 2 ปี ในการสะสมทุน คนละ 2 เพนนี
ต่อสัปดาห์ จึงได้เริ่มจัดตั้งและดำเนินการ

สภกรณ์แห่งแรกของโลกขึ้นในนามของ สภา
คมผู้น่าอันเที่ยงธรรม แห่งเมืองรชชเดล ใน
เดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2387 ซึ่งแนวปฏิบัติ
ของสภกรณ์รชชเดลได้ถูกนำมาใช้เป็นแนว
ทางของหลักสภกรณ์สากลจนถึงทุกวันนี้โดย
จะสังเกตได้ว่าแนวปฏิบัติตามหลักสภกรณ์
สากล 7 ประการ ซึ่งให้เห็นเอกลักษณ์ของ
ตัวแบบธุรกิจสภกรณ์ที่มีคำนิยามรวมใน “การ
พึ่งพาและร่วมมือกัน” เพื่อการ นำประโยชน์
สู่สมาชิกและชุมชน ตามแบบอย่างของผู้
ริเริ่มสภกรณ์ตั้งแต่แรกเริ่ม

● พัฒนาการของสภกรณ์

ท่ามกลางบรรยากาศของการก้าวผ่าน
ช่วงเวลาในศตวรรษที่ 20 สู่ศตวรรษที่ 21
นั้น สภกรณ์ได้ปรับตัวไปตามปัจจัยสภาพ
แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง อีกทั้งได้แผ่ขยาย
ไปในภาคส่วนเศรษฐกิจต่างๆ มากขึ้น และ
ก่อเกิดเป็นสภกรณ์ประเภทต่างๆ หลากหลาย
ได้แก่ สภกรณ์เครดิต สภกรณ์การเกษตร
สภกรณ์อเนกประสงค์ สภกรณ์อุตสาหกรรม
สภกรณ์บริการ สภกรณ์ประกันภัย สภกรณ์
ลูกผสมและอื่นๆ การปรับเปลี่ยนของสภกรณ์
เกิดจากเหตุปัจจัยหลายประการทั้งจากเหตุ
ผลทางธุรกิจโดยการตัดสินใจจากภายในหรือ
เกิดจากภายนอกที่มาจากกฎหมายและนโยบาย
ของรัฐ จากบทความของ คาร์โล โมซาก้า
และโรเจอร์ สเฟียร์ จากสถาบัน EURICSE
ได้กล่าวถึงรูปแบบที่แตกต่างกันของสภกรณ์
ในช่วงเวลาปลายศตวรรษที่ 20 ว่ามี 4
รูปแบบได้แก่

-รูปแบบขององค์การความร่วมมือ ที่มี
คุณลักษณะขององค์การที่ให้ความสนใจ
เรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิก

-รูปแบบขององค์การทางสังคม ที่มี
คุณลักษณะขององค์การที่เปิดกว้างและเน้น
ไปที่ความต้องการของชุมชน

-รูปแบบผสมผสาน ที่มีคุณลักษณะ
ขององค์การที่ยังคงให้ความสำคัญเรื่องการ
มีส่วนร่วมของสมาชิกและเปิดกว้างให้บริการ
ทางสังคมมากขึ้น

-รูปแบบสภกรณ์ที่รัฐ เป็นองค์การ
ที่รัฐเข้ามากำกับดูแล

ปรากฏการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงในโครงสร้างองค์การ บทบาท
การดำเนินงานของสภกรณ์ผลผลิตและบริการ
โดยมีประเด็นข้อสังเกตคือ การเปลี่ยนแปลง

ดังกล่าวได้ทำให้จุดมุ่งหมายเดิมของสภกรณ์
เรื่อง “การร่วมมือกัน” เปลี่ยนไป ดังนั้นใน
ปี พ.ศ. 2538 สัมพันธภาพระหว่างประเทศ
(ICA) จึงได้ออกแถลงการณ์ว่าด้วยคำนิยาม
คำนิยม และหลักการสภกรณ์ เพื่อสร้างความ
เข้าใจที่ตรงกันในเรื่องสภกรณ์สากล

ในช่วงเวลาศตวรรษที่ 1 ของศตวรรษ
ที่ 21 สภกรณ์ในหลายประเทศและหลาย
ภูมิภาคได้ขยายบริการแก่บุคคลภายนอก
ในกิจกรรมด้านสังคมมากขึ้น เช่น กรณี
ของสภกรณ์การเกษตรในญี่ปุ่นที่ให้บริการ
ด้านสุขภาพแก่คนในชุมชน ชุมชนสภกรณ์
ระดับชาติของฟิลิปปินส์ที่จัดตั้งศูนย์เลี้ยง
เด็กแก่สมาชิกและชุมชน

โดยสรุปจะเห็นได้ว่า รูปแบบใหม่ของ
สภกรณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปรากฏการณ์ของการ
ปรับตัวของสภกรณ์ในการยกระดับคุณภาพ
ชีวิตที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก และ
คนในชุมชน โดยในบางประเทศมีเหตุปัจจัย
มาจากการลดลงของนโยบายสนับสนุนที่เคย
เป็นของภาครัฐ และบางประเทศ สภกรณ์
กลายเป็น “ทางเลือก” ซึ่งคิดริเริ่ม จากฐาน
รากในระดับชุมชนที่คนพยายามแก้ปัญหา
บนหลักการพึ่งพาตนเอง

● งานท้าทายสู่การเป็นตัวแบบธุรกิจ ที่สร้างโลกใต้ตึกกว่า

สภกรณ์ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วในช่วง
วิกฤติเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในศตวรรษที่ 21 นั้น
สภกรณ์สามารถก้าวผ่านวิกฤติเศรษฐกิจ ได้
ดีกว่าเมื่อเทียบกับธุรกิจอื่น ดังนั้นในช่วง
เวลาดังกล่าวจึงดูเหมือนว่าประชาคมโลก
จะหันมาให้ความสนใจในสภกรณ์มากขึ้น
หลังจากที่เงียบเหงาไปเป็นเวลานาน

กลิลโล, 2012 ได้กล่าวไว้ในช่วงเวลา
ที่ทุนนิยมเติบถ้านับตั้งแต่ศตวรรษที่ 1970
เป็นต้นมา ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเชิง
นโยบายและนักวิจัย ไม่ให้ความสำคัญกับ
สภกรณ์ ดังนั้นในบางประเทศที่ไม่มี
กฎหมายสภกรณ์ สภกรณ์จึงถูกจัดตั้งขึ้น
มาแต่ไม่ได้ใช้ชื่อสภกรณ์ นอกจากนั้นก็
ไม่มีการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับบริบทการ
ดำเนินงานของสภกรณ์แต่อย่างใด การให้
การศึกษาอบรมในระหว่างสภกรณ์ก็มักใช้
วิธีการของเอกชนมาให้การเรียนรู้และฝึก
ทักษะด้านการจัดการ

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์วิกฤติ

เศรษฐกิจก็ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า สหกรณ์เป็นตัวแบบธุรกิจที่สื่อความยั่งยืนแก่เศรษฐกิจและเป็นสมาคมที่เที่ยงธรรมกว่า

ข้อสรุปที่นำไปสู่การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแคมเปญของปีสากลแห่งการสหกรณ์ “สหกรณ์ตัวแบบแบบธุรกิจที่สร้างโลกที่ดีกว่า” ในที่ประชุม ICA ที่อิตาลี ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของนโยบายรัฐที่พึงมีต่อการส่งเสริมองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรและสหกรณ์ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายสหกรณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ และกองทุนส่งเสริมสนับสนุนสหกรณ์ใหม่ นอกจากนี้รัฐควรจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมโยง ระหว่างขบวนการสหกรณ์ในประเทศต่างๆ และภูมิภาค เพื่อการพัฒนาภาคสหกรณ์ อีกทั้งการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของหลักและวิธีการสหกรณ์โดยการสร้างผู้นำ การเปลี่ยนแปลงผ่านกลไกการให้การศึกษอาบรมและหลักสูตรการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยจึงเป็นสิ่งสำคัญ ประสพการณ์ของสหกรณ์ทั่วโลกชี้ให้เห็นว่า แนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จของสหกรณ์คือ การทำงานร่วมกัน ในระบบกิจการ-ชุมชนสหกรณ์ เครือข่ายความร่วมมือเพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่าย และการสร้างความชำนาญการในธุรกิจ การให้การศึกษอาบรม การตลาด การให้บริการ ที่สำคัญคือ สหกรณ์จะต้องมีภาพลักษณ์ที่เป็นธรรมมาภิบาล เป็นที่คาดหวังของสมาชิก ชุมชน มีการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง เพื่อการประหยัดต่อขนาดของธุรกิจ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การวิเคราะห์ให้เห็นการสร้างผลกระทบที่แตกต่างระหว่างสหกรณ์กับธุรกิจเอกชน ซึ่งนักวิจัยต่างๆ ต้องเข้ามาช่วยสนับสนุน การริเริ่มสร้างระบบฐานข้อมูลที่มีความเป็นเอกภาพ ต้องเริ่มโดยสถาบันวิจัยและหน่วยงานสถิติ โดยหาคำตอบให้ได้ว่าตัวแบบสหกรณ์มีประโยชน์เปรียบเทียบที่ดีกว่าอย่างไร ระบุธรรมเช่นไร